

Het belang van handelsovereenkomsten

Nederland heeft als klein land met een open economie veel baat bij internationale handel: ze is cruciaal voor onze economische groei en welvaart. Ons land behoort tot de top vijf van grootste exportlanden ter wereld. De agrarische uitvoer draagt substantieel bij aan dat exportsucces, met zuivel als belangrijke component. Ondanks de kleine omvang van ons land heeft de Nederlandse zuivelsector een sterke internationale positie. Met zo'n 2% van de wereldmelkproductie is de sector goed voor bijna 5% van de wereldzuivelhandel.

Ons land is daarom gebaat bij duidelijke en eerlijke handelsregels, ze stimuleren de handel. 'Duidelijk' betekent zekerheid voor het bedrijfsleven, 'eerlijk' dat zo veel mogelijk mensen en bedrijven profiteren. Die regels worden vastgelegd in handelsverdragen. Het betreft akkoorden tussen twee of

meer landen met daarin afspraken die ervoor zorgen dat de import van producten goedkoper wordt, door bijvoorbeeld soepele douaneformaliteiten.

Bij het sluiten van een handelsakkoord worden afspraken gemaakt en verplichtingen aangegaan. Daardoor ontstaat wederkerigheid in de handelsrelaties, wat betekent dat alle partijen baat moeten hebben bij toename van de handel. Een kwestie van geven en nemen die tot een 'win-win situatie' leidt voor alle partijen.

Nederland profiteert van deze verdragen

Onze producten kunnen tegen lagere kosten aangeboden worden. De efficiënte manier van produceren in ons land, het hoge opleidingsniveau en de uitstekende internationale netwerken, hebben ervoor gezorgd dat we een onderscheidend product maken waar een grote vraag naar is. Ook onze zuivelsector onderscheidt zich wereldwijd door deze factoren.

De Nederlandse overheid heeft de voorkeur voor wereldwijde handelsafspraken. Mondiale deals zorgen ervoor dat alle importeurs en exporteurs gelijk worden behandeld. Dit voorkomt handelsdiscriminatie. Daarnaast is dit ook

CETA VERRUIMT KAASEXPORT NAAR CANADA

Het EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) ging op 21 september 2017 op voorlopige basis van start. Ten eerste is de erkenning van 143 'Geographical Indications' (Gis), waaronder kazen als Gouda en Roquefort, een belangrijk onderdeel van het handelsverdrag. Ten tweede is de vergroting van het Canadese importquotum voor kaas zeer belangrijk voor de zuivel. Die is vastgesteld op 17.400 ton per jaar en is bovenop het quotum gekomen van 13,741 ton kaas die de Europese Unie al mocht exporteren naar Canada. Opgeteld voorziet de EU in 7,5% van de kaas die in Canada op de markt komt. Zuivel was een belangrijk onderhandelingspunt in de gesprekken over CETA, omdat Canada een afgeschermd zuivelmarkt kent.

Nu de CETA van kracht is, is gebleken dat de invoer van kaas uit de EU in Canada nog niet loopt zoals is overeengekomen. Canada importeert niet de hoeveelheid kaas die is afgesproken. De kwestie heeft de aandacht van de Europese Commissie. Daarbij wordt als oorzaak genoemd de uitvoering van de tariff-rate quota (TRQ), waarbij de Canadese overheid de import heeft verdeeld tussen retail en verwerkende industrie.

eerlijker voor ontwikkelingslanden, die vaak niet de mogelijkheden hebben om goede handelsakkoorden te sluiten.

Er zijn wereldwijd afspraken gemaakt om de internationale handel te bevorderen door handelsbelemmeringen zoals tarieven of quota's te verminderen of weg te nemen. Deze handelsakkoorden zijn wettelijk vastgelegd in de Algemene Overeenkomst betreffende Tarieven en Handel (GATT). Lange tijd na de Tweede Wereldoorlog werden grote handelsakkoorden afgesloten tussen verschillende landen in tijdelijke conferentieronden. In 1995 richtte men een

permanente handelsorganisatie op, de Wereld Handels Organisatie (WTO). Dat is een intergouvernementele organisatie waarin lidstaten onderhandelen over het verlagen van invoertarieven, het afschaffen van regels die de hoeveelheid handel beperken, en gelijke regels voor alle landen opstellen. De organisatie ziet toe dat de regels nageleefd worden.

Binnen de WTO treedt de Europese Unie als één geheel op. De Europese Commissaris voor handel is verantwoordelijk voor het voeren van de onderhandelingen namens de lidstaten, en voor het afhandelen van de handelsconflicten. Elk individueel EU lidstaat heeft in de WTO stemrecht, ook al opereert de EU als één geheel.

Regionale Handelsakkoorden

Het Europees handelsbeleid is gericht op zoveel mogelijk handelsbelemmeringen binnen de Europese interne markt en tussen de Europese Unie en derde landen weg te nemen met handelsverdragen. De belangrijkste pijlers van dit beleid zijn de interne markt en vrijhandelsverdragen met landen buiten de EU. De handel tussen EU-lidstaten in de interne markt is vrij. Er worden geen invoerrechten geheven binnen de EU en de EU hanteert gelijke douane tarieven voor producten uit landen buiten de EU.

Het is binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) moeilijker geworden om multilaterale handelsakkoorden te sluiten onder andere door het toegenomen aantal landen waarmee, en onderwerpen waarover, overeenstemming bereikt moet worden. De EU zoekt daarom naar alternatieve manieren om handelsverdragen te sluiten. Bilaterale handelsverdragen zoals regionale handelsverdragen hebben als voordeel dat met een beperkt aantal landen overeenstemming bereikt kan worden over het verminderen van handelsbarrières. Een handelsakkoord met 3de landen vormt vaak een onderdeel van een breder politiek akkoord, zoals een associatieverdrag.

Daarnaast sluit de EU Economische Partnerschapsakkoorden (EPA's). Dit zijn handelsakkoorden tussen de EU en landen in Afrika, Cariben en de Stille Oceaan (ACP-landen). In deze handelsakkoorden staan naast afspraken over handel en investeringen, de ontwikkelingsdoelen en armoedebestrijding centraal. De Economische Partnerschapsakkoorden geven kwetsbare landen direct toegang tot de Europese markt en hoeven geen invoerheffingen te betalen. De ACP-landen mogen zelf een lange overgang hanteren om zich geleidelijk open te stellen voor EU producten om bescherming te bieden aan kwetsbare sectoren.

Europese Standaarden

Het handelssysteem steunt op een aantal normen en regels. De belangrijkste norm is het belang van open en niet-discriminerende handel op basis van wederkerigheid waarbij de handel zo min mogelijk wordt ingeperkt door overheidsingrijpen. Oneerlijke handelspraktijken als exportsubsidies, import tarieven en dumping zijn niet toegestaan.

De laatste jaren zien we bezorgdheid over handelsakkoorden van activisten, niet-gouvernementele organisaties, parlementariërs en beleidsmakers over de mogelijke negatieve gevolgen van de vrijhandel voor arbeids- en milieunormen. In antwoord hierop bevatten recente EU akkoorden een apart hoofdstuk over 'duurzame ontwikkeling' waarin bepalingen over arbeidsrecht, milieubescherming en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn opgenomen. Het doel is om handel te gebruiken als hefboom voor duurzame ontwikkeling. Het verzekert ook dat de handel verloopt op voet van gelijkheid (level playing field) wanneer het gaat om de naleving van de internationale arbeids- en milieunormen.

Alle geïmporteerde producten die de EU binnenkomen, moeten voldoen aan de Europese producteisen op het gebied van plant- en diergezondheid, voedselveiligheid en etikettering. Door de EU geïmporteerde producten hoeven in het algemeen niet te voldoen aan productie-eisen van de EU, als veehouderijsystemen, dierenwelzijnsstandaarden en gewasbeschermingsmiddelengebruik, tenzij er met derde landen afspraken over zijn gemaakt. Nederland zet zich in voor het verhogen van de productiestandaarden van de geïmporteerde producten in de EU bij afspraken in de bilaterale- en associatieakkoorden.

Handelsverdragen belangrijk voor zuivel

Van de handelsverdragen die tot dusverre zijn afgesloten, is een aantal belangrijk voor de zuivel. Dat geldt voor één van de eerste handelsverdragen die de EU sloot, te weten die met Zuid-Korea, maar evenzeer voor meer recente overeenkomsten met Canada (CETA) en met Japan (JEFTA). Ook nu zijn er onderhandelingen gaande met landen en andere samenwerkingsverbanden die voor de zuivelexport van groot belang zijn, zoals met Vietnam, Mexico, Indonesië, Singapore, het handelsblok Mercosur (douane-unie tussen Brazilië, Argentinië, Uruguay, Paraguay en Venezuela), Maleisië, Nieuw-Zeeland en Australië. Het handelsverdrag met Canada is getekend in 2017 en biedt kansen voor kaasexporteurs. De EU mag jaarlijks ongeveer 17.400 ton kaas exporteren naar Canada (zie kader).

JAPAN: VRIJE TOEGANG VOOR KAZEN

Op 1 februari 2019 is het vrijhandelsakkoord met Japan in werking getreden. Het akkoord is belangrijk voor de Europese landbouw en als ook voor de zuivelexport. De melkveehouderij in Japan kan de groeiende zuivelconsumptie niet bijhouden.

In het verdrag is overeengekomen dat alle belangrijke kazen die in de EU worden geproduceerd (Gouda, Edam, Parmigiano Reggiano, Fontina, Cheddar, Comté) volledig vrije toegang krijgen tot de Japanse markt. Dat gebeurt niet meteen. De bestaande importtarieven (tot 29,8%) worden in 16 fases afgebouwd tot 0% op 1 april 2033. Dat geldt voor harde kazen als cheddar, Gouda en Edam, maar ook voor kazen met een geografische herkomst.

Voor verse (mozzarella, smeltkaas, blauwaderige kazen) en zachte kazen (feta, camembert, brie) gelden importquota die oplopen van 20.000 ton tot 31.000 ton in 2033. De importtarieven die binnen deze zogeheten tariff-rate quota (TRQ) gelden, worden in dezelfde periode afgebouwd tot 0%.

Voor boter, magere melkpoeder, karnemelkpoeder en gecondenseerde melkproducten is afgesproken dat bij de start van het verdrag een importquotum geldt van 12.857 ton (in melkequivalenten) dat in zes jaar oploopt naar 15.000 ton. De tarieven voor deze producten zullen in een periode van 11 jaar geleidelijk worden verlaagd.

Op 1 februari 2019 is het handelsakkoord tussen de EU en Japan in werking getreden. Het is de grootste handelsovereenkomst die ooit door de EU is gesloten en die een open handelszone creëert voor meer dan 600 miljoen mensen. Het verdrag geldt als één van de meest succesvolle overeenkomsten die zijn bereikt voor de landbouw in de EU (zie kader).

De onderhandelingen over de akkoorden met Vietnam en Singapore zijn afgerond en in afwachting van goedkeuring. De overeenkomst met Vietnam biedt kansen voor de zuivelsector, gezien daarin de afspraak staat om binnen drie tot vijf jaar te komen tot volledige liberalisatie voor zuivelproducten. Een handelsovereenkomst met Singapore

is van belang omdat de staatstaat te boek staat als handels-hub en als belangrijke uitvalsbasis geldt voor activiteiten in Zuidoost-Azië.

Met Mexico, de belangrijkste afzetmarkt voor de Amerikaanse zuivelsector, heeft de EU een principeakkoord bereikt over modernisering van het huidige verdrag. In het nieuwe akkoord komt ruimte voor meer afzet van zuivelproducten (met name kaas), die onder het regime van importquota's worden toegelaten. Eenzelfde afspraak geldt voor magere melkpoeder. De bescherming van geografische herkomst van producten is voor de EU een belangrijk thema in meerdere onderhandelingen. Met Mexico is afgesproken dat meer dan 340 producten met Europese geografische aanduidingen worden beschermd. Daaronder ook kazen als onder meer Fontina Reggiano, Danablu, Parmezaan, Feta en de Nederlandse Gouda. De afspraak houdt in dat ze niet meer in Mexico worden geproduceerd of dat imitaties in Mexico worden verkocht.

Recent is de Europese Unie onderhandelingen begonnen met Nieuw-Zeeland (gestart in 2017) en Australië (2018). Beide landen hebben een sterke zuivelsector en zijn grote zuivelexporteurs, met name Nieuw-Zeeland. In de onderhandelingen zet Nieuw-Zeeland in op betere toegang tot de Europese markt voor hun zuivelproducten. Dit is een voorbeeld van onderhandelingen waar de Europese zuivel-sector defensieve belangen heeft.

